

Viestintäyksikkö

Euroopan unionin tuomioistuin
LEHDISTÖTIEDOTE nro 54/14
Luxemburgissa 8.4.2014

Tuomio yhdistetyissä asioissa C-293/12 ja 594/12
Digital Rights Ireland ja Seitlinger ym.

Unionin tuomioistuin toteaa tietojen säilyttämisestä annetun direktiivin pätemättömäksi

Kyseisellä direktiivillä puututaan yksityiselämän suojaa ja henkilötietojen suojaa koskeviin perusoikeuksiin laajamittaisesti ja erityisen vakavasti, eikä puuttuminen rajoitu ehdottoman välttämättömään

Tietojen säilyttämisestä annetun direktiivin¹ pääasiallinen tavoite on yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämistä koskevien jäsenvaltioiden säännösten yhdenmukaistaminen. Sillä pyritään näin ollen takaamaan tällaisten tietojen saatavuus vakavien rikosten torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten. Niinpä direktiivissä säädetään, että edellä mainittujen palvelujen tarjoajien on säilytettävä liikenne- ja paikkatiedot sekä tilaajan tai käyttäjän tunnistamiseksi tarpeelliset tiedot. Siinä ei sitä vastoin sallita viestinnän sisällön eikä haettujen tietojen säilyttämistä.

High Court (Irlannin ylin tuomioistuin) ja Verfassungsgerichtshof (Itävallan perustuslakituomioistuin) pyysivät unionin tuomioistuinta tutkimaan direktiivin pätevyyden erityisesti kahden Euroopan unionin perusoikeuskirjassa taatun perusoikeuden, yksityiselämän suojan ja henkilötietojen suojan, kannalta.

High Courtin on ratkaistava asia, jossa ovat vastakkain irlantilainen yhtiö Digital Rights ja Irlannin viranomaiset ja joka koskee sellaisten kansallisten toimenpiteiden lainmukaisuutta, jotka liittyvät sähköistä viestintää koskevien tietojen säilyttämiseen. Verfassungsgerichtshofin käsiteltäväksi on saatettu useita perustuslain soveltamista koskevia kanteita, joita ovat nostaneet Kärntner Landesregierung (Kärntenin osavaltion hallitus) sekä Seitlinger, Tschohl ja 11 128 muuta kantajaa. Kanteilla vaaditaan sellaisen kansallisen säännöksen kumoamista, jolla direktiivi on saatettu osaksi Itävallan oikeutta.

Unionin tuomioistuin toteaa tänä päivänä antamassaan tuomiossa direktiivin pätemättömäksi²

Unionin tuomioistuin huomauttaa ensinnäkin, että säilyttävien tietojen avulla voidaan muun muassa tietää, kenen kanssa tai millä tavalla tilaaja tai rekisteröity käyttäjä on viestinyt, määrittää viestinnän ajankohta ja paikka, josta käsin se on tapahtunut, ja saada tietää, miten usein tilaaja tai rekisteröity käyttäjä on viestinyt tiettyjen henkilöiden kanssa tietynä aikana. Kyseiset tiedot voivat yhdessä antaa hyvin tarkkaa tietoa henkilöiden, joiden tietoja säilytetään, yksityiselämästä, kuten heidän elämäntavoistaan, vakituisista tai tilapäisistä oleskelupaikoistaan, päivittäisestä tai muusta liikkumisestaan, tekemisistään, sosiaalisista suhteistaan ja sosiaalisesta ympäristöstään.

Unionin tuomioistuin katsoo, että **koska direktiivissä veloitetaan tällaisten tietojen säilyttämiseen ja annetaan toimivaltaisille kansallisille viranomaisille oikeus tutustua niihin,**

¹ Yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta 15.3.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/24/EY (EUVL L 105, s. 54).

² Koska unionin tuomioistuin ei ole rajoittanut tuomionsa ajallista soveltamisalaa, pätemättömyyden toteaminen tulee voimaan direktiivin voimaantuloajankohtana.

sillä puututaan erityisen vakavasti yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Lisäksi tietojen säilyttäminen ja myöhempi käyttäminen tilaajalle tai rekisteröidylle käyttäjälle ilmoittamatta voi aiheuttaa kyseessä oleville henkilöille tunteen siitä, että heidän yksityiselämänsä valvotaan jatkuvasti.

Unionin tuomioistuin tutkii tämän jälkeen, onko tällainen kyseessä oleviin perusoikeuksiin puuttuminen oikeutettua.

Se toteaa, ettei **tietojen säilyttämisellä**, johon direktiivillä veloitetaan, voida **loukata yksityiselämän suoja ja henkilötietojen suoja koskevien perusoikeuksien keskeistä sisältöä**. Direktiivissä ei nimittäin sallita tutustumista sähköisen viestinnän sisältöön sellaisenaan, ja siinä säädetään, että palvelujen tuottajien ja verkko-operaattorien on noudatettava tiettyjä tietosuojaa ja -turvaa koskevia periaatteita.

Tietojen säilyttäminen niiden toimittamiseksi tarpeen vaatiessa toimivaltaisille kansallisille viranomaisille **edesauttaa lisäksi tehokkaasti yleisen edun mukaisen tavoitteen eli vakavan rikollisuuden ehkäisemisen ja viime kädessä yleisen turvallisuuden takaamisen saavuttamisessa**.

Unionin tuomioistuin kuitenkin katsoo, että unionin lainsäätävä yllitti suhteellisuusperiaatteen kunnioittamisen asettamat rajat, kun se antoi direktiivin tietojen säilyttämisestä.

Tässä yhteydessä unionin tuomioistuin huomauttaa, että kun otetaan huomioon yhtäältä henkilötietojen suojan merkittävä rooli yksityiselämän suoja koskevan perusoikeuden turvaamisessa ja toisaalta direktiivin merkitsemän kyseiseen oikeuteen puuttumisen laajuus ja vakavuus, unionin lainsäätäjällä on vain vähän harkintavaltaa, joten valvonnan on oltava tiukkaa.

Vaikka direktiivillä asetettua velvollisuutta tietojen säilyttämiseen voidaan pitää direktiivillä tavoitellun päämäärän saavuttamiseen soveltuvana, **kyseisen direktiivin merkitsemää laajaa ja erityisen vakavaa puuttumista kyseessä oleviin perusoikeuksiin ei ole riittävästi rajattu, jotta voitaisiin taata, että mainittu puuttuminen tosiasiallisesti rajoittuu ehdottoman välttämättömään.**

Ensinnäkin direktiivi kattaa nimittäin yleisesti kaikki henkilöt, sähköisen viestinnän tavat ja liikennetiedot ilman **minkäänlaista vakavan rikollisuuden ehkäisemisen tavoitteeseen perustuvaa erottelua, rajaamista tai poikkeusta.**

Toiseksi direktiivissä ei säädetä objektiivisesta kriteeristä, jolla voitaisiin taata, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset **voivat tutustua tietoihin** ja käyttää niitä ainoastaan rikosten, joita voidaan kyseessä oleviin perusoikeuksiin puuttumisen laajuuden ja vakavuuden vuoksi pitää riittävän vakavina oikeuttamaan tällaisen puuttumisen, torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa varten. Sen sijaan direktiivissä viitataan ainoastaan yleisesti kunkin jäsenvaltion kansallisessa oikeudessaan määrittelemiin ”vakaviin rikoksiin”. Direktiivissä ei myöskään säädetä aineellisista ja menettelyllisistä edellytyksistä sille, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat myöhemmin tutustua tietoihin ja käyttää niitä. Erityisesti todetaan, ettei tietoihin tutustumisen edellytykseksi ole asetettu tuomioistuimen tai riippumattoman hallintoelimen etukäteisvalvontaa.

Kolmanneksi direktiivissä säädetään tietojen **säilyttämisaikaksi** vähintään kuusi kuukautta tekemättä minkäänlaista eroa eri tietojen välillä kyseessä olevien henkilöiden tai sen mahdollisen hyödyn, joka tiedoista voi olla tavoitellun päämäärän kannalta, perusteella. Lisäksi todetaan, että säilyttämisaika on 6 kuukaudesta 24 kuukauteen ilman, että direktiivissä täsmennettäisiin sellaisia objektiivisia perusteita säilyttämisajan määrittämiseksi, joilla voitaisiin taata säilyttämisen rajoittuminen ehdottoman välttämättömään.

Unionin tuomioistuin toteaa vielä, ettei direktiivissä säädetä riittävästä takeista, joilla voitaisiin varmistaa tehokas tietosuojaa **väärinkäytöksiä** sekä kaikenlaista lainvastaista tutustumista ja käyttöä vastaan. Unionin tuomioistuin katsoo muun muassa, että direktiivissä sallitaan se, että

palvelujen tarjoajat ottavat huomioon (erityisesti tietoturvaa koskevien toimien toteuttamiseen liittyviä) taloudellisia näkökohtia, kun ne määrittävät soveltamansa turvan tason, ja että direktiivillä ei taata tietojen tuhoamista välittömästi niiden säilyttämisajan päätyttyä.

Lopuksi unionin tuomioistuin kritisoi sitä, **ettei** direktiivissä edellytetä, että tiedot on **säilytettävä unionin alueella**. Näin ollen direktiivillä ei taata täysimääräisesti sitä, että itsenäinen viranomaisen valvoo tietosuojaan ja -turvaan liittyvien vaatimusten noudattamista, kuten perusoikeuskirjassa nimenomaisesti edellytetään. Tällainen valvonta, joka toteutetaan unionin oikeuden perusteella, on kuitenkin olennainen seikka, kun pyritään turvaamaan yksilöiden suoja henkilötietojen käsittelyssä.

HUOMAUTUS: Ennakkoratkaisupyyntö antaa jäsenvaltioiden tuomioistuimille mahdollisuuden tiedustella niiden käsiteltävänä olevan yksittäisen asian puitteissa unionin tuomioistuimelta unionin oikeuden tulkintaa tai unionin toimen pätevyyttä. Unionin tuomioistuin ei ratkaise kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevaa asiaa. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on ratkaista asia unionin tuomioistuimen ratkaisun mukaisesti. Unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo vastaavalla tavoin muita kansallisia tuomioistuimia, jotka käsittelevät samanlaista ongelmaa.

Tämä on tiedotusvälineiden käyttöön tarkoitettu epävirallinen asiakirja, joka ei sido Euroopan unionin tuomioistuinta.

Tuomion [koko teksti](#) julkaistaan CURIA-sivustolla julistamispäivänä

Lisätietoja: Gitte Stadler ☎ +352 4303 3127

Kuvia tuomion julistamisesta on saatavilla "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106